

CONTRIBUȚIA EDUCAȚIEI MUZICALE LA DEZVOLTAREA PSIHOLOGICĂ LA ȘCOLARUL DE VÂRSTĂ MICĂ

prof. Țîmpău Cristina

Grădinița cu P.P. nr. 271, Bucuresti

Rezumat: *Educației muzicale desfășurate în școală îi revine sarcina de a promova în rândul copiilor valorile materiale și spirituale ale neamului, de a le cultiva interesul de cunoaștere, de diferențiere a artei adevărate, autentice, de a dezvolta la elevi gustul pentru frumos, creativ și inovator.*

Educația muzicală, începută de la grădiniță, continuată în școala de cultură generală, devine cu siguranță un fundament al necesității continuării ei și în celelalte perioade de vârstă, în practica muzicală amatoare sau profesionistă, în participări active la formații muzicale colective, cu o deschidere impresionantă în lumea contemporană.

Nu trebuie neglijat o clipă adevărul că pentru copil arta înseamnă un mijloc de exprimare, un mijloc de manifestare și exteriorizare a lumii sale interioare, a tendințelor și aspirațiilor sale, care-și găsesc în artă o traducere mai directă, uneori și mai directă decât prin cuvânt.

Muzica de bună calitate atrage elevul, cu toată ființa sa, atât în procesul de instrucție și educație cât și în activitățile extrașcolare, unde copilul se antrenează cu plăcere în orice acțiune însoțită de melodie, care îl determină să cunoască creația muzicală populară anonimă și cultă, să respecte marile valori muzicale și personalitatea compozitorilor naționali și universali.

Când spunem muzică, ne gândim și la folclorul muzical cu toate genurile sale cărui omenirea i-a păstrat de-a lungul anilor și îi păstrează încă valoarea autentică, pentru unele creații, nedescoperite până în prezent, prilej pentru cercetători, etnografi și folcloriști de a căuta să o descopere înainte de a se pierde. Prin muzică omul se aproprie de esența existenței sale umane fiind plasat într-o lume a emoțiilor și sentimentelor superioare.

Muzica este atât știință cât și artă, însoțește omul în cele mai dificile perioade ale vieții, îl sensibilizează și îi înobilează sufletul, este bucurie și alinare.

Numai de noi depinde tăria acestui lanț, la care rând pe rând, generațiile trecute au pus câte o verigă făurită de sufletul lor.

Avem o datorie sfântă să păstrăm neatinsă această comoară a sufletului, înfățișând-o în toată frumusețea ei generațiilor de azi și de mâine.

Am ales această temă pentru a ilustra valoarea educativă a folclorului copiilor la clasele primare.

Consider că păstrarea și cultivarea credințelor populare, a datinilor este o datorie sfântă , o moștenire care trebuie strecurată în sufletele generațiilor de azi și de mâine.

1. Caracterizarea creșterii și dezvoltării psihice a școlarului mic

Intrarea în școală marchează începutul celei de-a treia subperioade a copilăriei, ce se va întinde pe un spațiu de patru ani (între 6/7ani – 10/11ani), până în pragul pubertății și cel al preadolescenței.

Este considerată o perioadă de tranziție, iar perioadele acestea se înscriu în ceea ce psihologii denumesc „momente de criză ale dezvoltării”¹. Acum apar manifestări tensionale, stări conflictuale, schimbări fundamentale în personalitatea copilului, care generează noi probleme în calea procesului educațional.

Activitatea de bază a devenit procesul învățării, a însușirii cunoștințelor noi. Învățarea este o activitate impusă din afară, solicită eforturi și urmărește scopuri neînțelese de copil la început.

Se modifică și relațiile copilului deoarece situația de elev este legată de anumite obligații și drepturi din perspectiva vieții pe care o începe.

Relativ lentă la început – în primii doi ani de școlaritate – creșterea în greutate se accentuează – în ultimii doi ani – când diferența de greutate urcă, de la un an la altul.

Procesul de osificare se intensifică la nivelul claviculei, toracelui, coloanei vertebrale și la nivelul facial când dentiția permanentă o înlocuiește pe cea provizorie, fapt care provoacă disconfort.

Apar modificări și în privința activității sistemului nervos. Creierul cântărește în jur de 1200 grame la vârsta de 7 ani. Cresc lobii frontali ceea ce constituie o bună premisă pentru organizarea și dezvoltarea legăturilor funcționale implicate în citire și scriere.

„Perioada micii școlarități se caracterizează printr-o remarcabilă dezvoltare a sensibilității și receptivității senzoriale”².

Senzațiile școlarului mic se subordonează noului tip de activitate, învățarea. Senzațiile lui se vor modela în funcție de solicitările specifice acțiunilor pe care le întreprinde.

Sensibilitatea tactilă se dezvoltă mult la nivelul mâinii, putând diferenția fin forme, mărimea obiectelor.

Câmpul vizual se lărgeste atât în ceea ce privește vederea centrală cât și cea periferică. Se dezvoltă și sensibilitatea cromatică, micul școlar diferențiind și denumind culorile spectrului, sesizând chiar nuanțe ale culorilor.

Sensibilitatea auditivă înregistrează progrese pe linia capacității de diferențiere a sunetelor muzicale.

Sensibilitatea proprioceptivă și kinestezică este stimulată de dezvoltarea mișcărilor mici ale mâinii. Senzațiile interne nu sunt intense, perioada micii școlarități fiind o perioadă de echilibru funcțional foarte activ al balanței chimismului intern.

Percepția câștigă noi dimensiuni, evoluează. Crește acuitatea perceptivă față de componentele obiectului perceput. Se dezvoltă percepția spațială datorită îmbogățirii experienței proprii de viață a copilului. Cresc distanțele pe care le percepe copilul, se precizează direcțiile (dreapta, stânga, înainte, înapoi).

Crește precizia diferențierii și a denumirii formelor geometrice, se dezvoltă capacitatea de a distinge formele cu volum de formele plane.

Percepția timpului înregistrează și ea o nouă etapă de dezvoltare. Timpul devine un stimul care se impune tot mai mult în conștiința copilului, iar orientarea precisă în raport cu secvențele lui devine o necesitate.

Evaluarea mărimii începe să se dezvolte pe măsură ce copilul asimilează noțiunea de kilogram, multiplu, submultiplu. Elevii de 6/7 ani supraestimează mărimile, iar cei de 8/9 ani le subestimează.

¹ X.X.X. , „*Psihologia copilului*”, E.D.P., București, 1998, pag.106

² Dragu, Anca; Cristea, Sorin, „*Psihologie și pedagogie școlară*”, Editura Ovidius, University Press, Constanța, 2002, pag.44

Percepția se afirmă ea însăși ca activitate, ca proces orientat și dirijat spre scop.

Reprezentarea suportă modificări esențiale în această perioadă. Copilul reușește acum să descompună reprezentarea în părți componente, în elemente și caracteristici cu care poate opera, independent de contextul situației. El le include în noi combinații, creând noi imagini. Datorită activității organizatoare a cuvântului, reprezentările micului școlar devin mai precise, mai clare, mai sistematice, mai coerente. De la reprezentări separate se trece la grupuri de reprezentări. Reprezentarea va servi la realizarea proceselor imaginației, gândirii și a diferitelor forme de activitate creatoare.

De la gândirea intuitivă se trece la gândirea operativă. Perioada cuprinsă între 7/11 ani este cunoscută sub denumirea de stadiul operațiilor concrete sau stadiul concret-operational.

Operațiile concrete conferă intelectului o structură calitativ deosebită, imprimând gândirii un caracter operatoriu. Apar și se consolidează construcțiile logice-mediate, reversibile care înlocuiesc procedeele empirice, intuitive ale etapei precedente. Construcțiile logice îmbracă forma unor judecăți și raționamente care-i permit copilului să întrevadă anumiți invarianți. Copilul devine capabil să explice, să argumenteze, să dovedească adevărul judecăților sale. „A gândi înainte de a acționa devine un mod de raportare a copilului nu numai la sarcinile cognitive dar și la alte aspecte ale vieții sale”.

În procesul de învățământ se dezvoltă operațiile de gândire indispensabile oricărei activități intelectuale: analiza și sinteza, comparația, abstractizarea și generalizarea, clasificarea și concretizarea logică. Experiența școlii duce la îmbogățirea resurselor intelectuale ale școlarului mic.

În cursul miciei școlarității se dezvoltă atât limbajul oral, cât și cel scris. Una din laturile importante ale limbajului oral este conduita de ascultare. Se însușește fondul principal de cuvinte al limbii materne, care ajunge să numere spre sfârșitul miciei școlarității, aproape 5000 de cuvinte. În masa vocabularului există denumiri, cuvinte-instrumente gramaticale, cuvinte auxiliare, cuvinte neregulate printre care și adverbe primare.

Debitul verbal oral se modifică, crescând de la circa 80 cuvinte pe minut la nivelul clasei I, la aproximativ 105 cuvinte pe minut la nivelul clasei a IV-a.

Însușirea categoriilor gramaticale propriu-zise (substantiv, verb, adjectiv, pronume) îi dezvăluie copilului bogăția posibilităților de exprimare ale limbii materne și îi prilejuiește constatări cu privire la frumusețea construcțiilor sale.

Copiii se obișnuiesc ca, prin limbaj, să-și planifice activitatea, să exprime acțiunile ce le au de făcut, ordinea în care vor lucra.

La această vârstă pot apărea și unele erori de pronunție și scriere. Între acestea sunt de menționat dislalia, disgrafia, dislexia. Debitul verbal scris crește și el de la circa 3 cuvinte pe minut la nivelul clasei I la aproape 4 cuvinte pe minut în medie.

Specific vârstei școlare mici este creșterea considerabilă a volumului memoriei. Comparativ cu clasa I, în clasa a IV-a se memorează de 2-3 ori mai multe cuvinte. Se îmbogățesc indicatorii trăinicie și rapidității memorării diferitelor conținuturi.

Grație cooperării memoriei cu gândirea, se instalează și se dezvoltă formele logice ale memoriei, bazate pe legăturile de sens între date.

Timpul de reținere se prelungeste. Este sporită trăinicia și productivitatea legăturilor mnemonice.

Crește precizia proceselor de reproducere mnezică în raport cu procesele de recunoaștere. În jurul vârstei de 10-11 ani, copiii recunosc 28 de cuvinte și reproduc 11.

Este accentuat caracterul voluntar, conștient al proceselor memoriei. În clasele a III-a și a IV-a, copilul este capabil să-și fixeze sarcina de a memora, să-și planifice în timp memorarea unui material oarecare, să se autocontroleze în procesul reproducerii celor memorate.

La această vârstă este foarte mult solicitată imaginația reproductivă. Copilul este pus adesea în situația de a reconstitui imaginea unor realități (evenimente, fapte istorice din trecut, personaje, plante, animale), pe care nu le-a cunoscut niciodată.

În primele două clase putem vorbi despre un stadiu inițial al imaginației. Către începutul clasei a III-a se conturează un nou stadiu caracterizat printr-o sistematizare a proceselor imaginative.

În strânsă legătură cu imaginația reproductivă, se dezvoltă imaginația creatoare. Pe măsură ce cunoștințele despre construcția, originea și condițiile de producere a lucrurilor se înmulțesc, producțiile imaginative ale copilului capătă și ele un fundament logic mai solid, iar creativitatea devine mai amplă. După 8-9 ani se formează capacitatea de a compune, crește capacitatea de a povesti și de a crea povestiri. Spre 9-10 ani desenul devine mai încărcat de atmosferă. „Subiectul capătă consistență în desene și în compoziții”. Încep să se manifeste stilurile și aptitudinile creatoare pe aceste planuri. Serbările școlare, cercurile de creație de diferite tipuri devin preocupări de actualitate.

Formele creative ale imaginației școlarului mic sunt stimulate de joc și fabulație, de povestire și compunere, de activitățile practice și muzicale, de contactul cu natura și de activitățile de muncă.

Inițial, motivația copilului pentru școală se constituie ca o sinteză de factori externi (observarea și imitarea de către copil a modelelor externe) și interni (dorința copilului de a deveni școlar), susținută de multiplele lui cunoștințe despre școală și despre ocupația de școlar.

Motivația internă activează procesul de asimilare într-un mod continuu. Ea se naște când educatorul asigură stimularea și menținerea într-o permanentă stare activă a curiozității și curiozității cognitive a copilului. Între 6 și 10 ani, trebuința de explorare, de informare și documentare a copilului este în plin progres. El dorește să afle din ce în ce mai mult despre fapte și întâmplări; se dovedește a fi un pasionat colecționar (plante, insecte, ilustrații); manifestă interes pentru jucării mecanice, instalații, mașini.

Educatorul trebuie să fructifice deschiderea personalității școlarului mic spre trebuința de a afla, a cunoaște, pentru a-i cultiva atașamentul față de școală și învățatură, dragostea și interesul pentru cunoaștere.

Voința își pune amprenta asupra compartimentelor vieții psihice. Percepția devine intenționată, sistematică și susținută prin efort voluntar, transformându-se în observație. Tot acum se formează memoria și atenția voluntară, capacitatea concentrării mintale voluntare de durată mai mare în rezolvarea unor probleme de gândire.

Multe din conduitele copilului încep să se deruleze sub semnul lui trebuie, este necesar, nu trebuie.

Regimul muncii școlare, prin sarcinile multiple și complexe ce le instituie, impune micului școlar o foarte mare disciplină a conduitei generale și o permanentă solicitare a atenției.

La începutul miciei școlarități capacitatea de concentrare este încă redusă, ca și volumul atenției. Chiar din primul an de școală se dezvoltă posibilitatea de distribuire, volumul și flexibilitatea atenției.

Activitatea de citit și scris creează condiții de distribuție și în același timp impune dezvoltarea concentrării, care face posibilă mobilizarea rapidă, de mare volum și adâncime a cunoștințelor și a capacității de creație.

Prea marea încărcătură de sarcini și de impresii, oboseala – atât cea fizică, cât și cea nervoasă – pot influența negativ atenția. Ascultarea pasivă la lecție generează plictiseală și duce la neatenție.

Școala reprezintă pentru copil o nouă colectivitate care îl umple de neliniște. Treptat, neliniștea se împrăștie, apărând procese din ce în ce mai adecvate de adaptare. Copilul de această vârstă reacționează printr-o gamă variată de stări afective de plăcere, de bucurie, de durere, de tristețe, de insatisfacție la reușitele sau nereușitele școlare.

„Viața afectivă este dependentă, pe de o parte, de anumite trebuințe vitale, iar pe de altă parte de relațiile copilului cu mediul social din care face parte”³.

Registrul emoțiilor este deosebit de extins. Ele sunt legate de situațiile concrete în care se află copilul. Se dezvoltă atât emoțiile și sentimentele intelectuale, precum și sentimentele și emoțiile morale și estetice.

Trăirile intelectuale sunt generate de învățare ca activitate de cunoaștere. Apare curiozitatea intelectuală, dorința de a cunoaște cât mai mult.

Se dezvoltă sensibilitatea morală a copilului. Se dezvoltă sentimentul răspunderii, delicatețea, noblețea și dăruirea afectivă.

Spre deosebire de emoții, sentimentele se caracterizează printr-o relativă stabilitate. Activitatea de învățare cu succesele și obstacolele ei oferă prilejul conturării unor sentimente intelectuale cum ar fi curiozitatea epistemică, dorința de a ocupa un loc fruntaș în colectivul său, dorința de autodepășire, pasiune pentru un anumit gen de activitate. Amplificarea interacțiunilor psihosociale, a vieții și muncii în grup, conduc la accentuarea sensibilității umane și implicit la consolidarea unor sentimente morale. Se dezvoltă sentimentul răspunderii, delicatețea, noblețea și dăruirea afectivă. Relația cu învățătorul face ca la școlarul mic să se dezvolte sentimentul încrederii, stima și atașamentul față de persoana celui care îl educă și îl instruieste.

Se dezvoltă și sentimentele estetice în procesul percepției frumosului din natură, artă și viață socială. Acestea sunt legate atât de momentele de contemplare a obiectelor artistice cât și participarea activă a copilului la creația artistică: desen, compuneri.

Activitățile școlare oferă cadrul apariției unor calități (atitudini caracteriale) cum ar fi: sârguința, perseverența, conștiinciozitatea, punctualitatea, spiritul de organizare. Nu sunt excluse indiferența, neglijența, superficialitatea, dezorganizarea, ca atitudini care pot afecta concretizarea unui potențial intelectual bun.

Contactul cu literatura, cu eroii diferitelor povestiri le dă acces la multe exemple și modele de viață. Ei încearcă să transpună în conduita lor câte ceva din spiritul de întrajutorare și răspundere ale exemplurilor întâlnite, din tactul și delicatețea comportamentului celorlalți.

În viața școlară există frustrații, conflicte, succese, realizări, eșecuri, anxietate. Reacțiile afective devin mai controlate, capacitatea de simulare și empatia cresc evident. Anxietatea și mecanismele de apărare ale sinelui prezintă interes. Anxietatea ascunsă poate duce la nervozitate, tulburări de somn, diverse ticuri și chiar la fobia școlii, la inadaptare, panică.

În școală, continuă să se dezvolte contactele sociale dintre copii, se amplifică nevoia copilului de a se afla în colectivitate, de a stabili relații interpersonale cu cei de o vârstă, de a forma, împreună cu ei, grupuri, echipe, care să se întrecă cu alte echipe.

³ Nicola, Ioan, „*Tratat de pedagogie școlară*”, EDP, București, 1996, pag. 108

Complexitatea dezvoltării psihice în această etapă conferă școlii un rol special. Școala contribuie în egală măsură la stimularea și consolidarea tuturor aspectelor pe care le implică cele trei dimensiuni: intelectuală, afectivă și relațională.

2. Specificul realizării educației estetice la școlarul de vârstă mică prin intermediul educației muzicale

Educația muzicală, alături de alte obiecte de învățământ, aduce o contribuție la realizarea educației estetice a elevilor.

Muzica angajează viața psihică a copiilor sub toate aspectele ei. Prin lecțiile de muzică și diversele manifestări muzicale ale copiilor crește bucuria, buna dispoziție, se dezvoltă spiritul colectiv, se intensifică emoțiile pozitive față de cadrul didactic, de locul unde învață și se joacă.

Prin educația muzicală, nu este posibil și nici nu trebuie să fie pregătiți toți copiii pentru a deveni artiști. Se urmărește dezvoltarea sensibilității față de arta sunetelor, formarea gustului estetic și punerea bazelor capacității de a emite judecăți de valoare.

Prin natura ei sonor-temporală, imaginea muzicală contribuie la declanșarea unor emoții estetice, având o puternică forță expresivă.

Educația pentru și prin arta muzicală înseamnă a-l face pe elev să treacă din ipostaza de auditor în aceea de interpret și apoi de creator. „Cu cât elevul se află într-o ipostază superioară, cu atât intensitatea trăirii estetice este mai mare și angajarea personalității sale mai puternică și multilaterală”⁴.

3. Nivelurile educației muzicale

Educația muzicală are două niveluri de însușire: nivelul informativ- teoretic și nivelul formativ- aplicativ.

Nivelul informativ-teoretic vizează instruirea, dobândirea de cunoștințe, formarea unor priceperi și deprinderi reproductiv-interpretative. Pe baza contactului cu realitatea muzicală (cântece, fragmente muzicale și prin exerciții precedate de exemplificări, demonstrații, explicații, se formează reprezentări,

noțiuni, categorii, judecăți, capacități de reproducere și interpretare, se desprind criterii de apreciere valorică.

Nivelul formativ-aplicativ se referă la atitudinea adecvată față de valorile muzicale, estetice și se caracterizează prin idealul estetic, sensibilitate, capacitatea de a avea emoții, trăiri satisfacții în fața frumosului din opera de artă, chiar și prin dorința și capacitatea de a audia, cânta, interpreta și crea valori muzicale.

Există o deosebire între a auzi muzică și a asculta muzică. Această deosebire rezidă în existența unor deosebiri individuale de sensibilitate, de preferințe, dar, în primul rând, ea se datorează existenței sau lipsei de ambianță muzicală din timpul copilăriei. Cu cât educația muzicală se face mai timpuriu, cu atât rezultatele sunt mai bogate, se răsfrâng mai puternic asupra dezvoltării armonioase a copilului.

4. Creativitatea și aptitudinile muzicale

Ștefan Zisulescu, în lucrarea sa „Aptitudini și talente”, acordă o atenție sporită aptitudinilor muzicale, concepute ca o combinație de însușiri senzoriale, intelectuale, afective și volitive.

⁴ Nicola, Ioan, „Tratat de pedagogie școlară”, EDP, București, 1996, pag.318

Prin sensibilitate muzicală se înțelege înzestrarea pe plan afectiv de a trăi muzica intens, de a fi asociată cu conținutul de idei al partiturii sau al poeziei muzicale, muzica fiind o modalitate superioară de a exprima idei, sentimente, idealuri.

Pentru dezvoltarea aptitudinilor și talentelor propun ca factori stimulatori: cultivarea intereselor, conștiința datoriei, dorința de afirmare, îndrumarea tinerilor de către familie.

Aptitudinile muzicale sunt moștenite, apar și funcționează, se dezvoltă prin exercițiu sau în funcție de vârstă. Elementele principale ale aptitudinii muzicale, simțul pentru înălțime, melodie, ritm și măsură fac ca aptitudinea să se prezinte ca o unitate atunci când sunt stimulauți pentru a se dezvolta mai departe.

Creativitatea copiilor este semnificativ mai productivă atunci când elevul are deja capacități pentru activitatea de muzică.

Potențialul creativ definit ca un ansamblu de informații și structuri operatorii, de procedee și deprinderi de lucru de care dispune elevul se mărește, conferindu-i originalitate.

Spre deosebire de aptitudini, talent și geniu, creativitatea este un concept mai general în funcție de schimbările și înnoirile care au loc în activitatea lor. În funcție de aceste înnoiri se pot evidenția mai multe niveluri ale creativității:

- creativitatea expresivă, specifică școlarilor;
- creativitatea procesuală, care se referă la modul cum gândește, observă, abordează un subiect, fie el de cercetare sau nu, întâlnită la toate vârstele;
- creativitatea de produs, în raport cu experiența lor anterioară;
- creativitatea inovativă, constă în transformările cu efecte noi la ceea ce există, fiind proprie perioadei preadolescență-adolescență;
- creativitatea emergentă, specifică genilor, se referă la descoperiri de legi și principii noi.

Analizând cunoașterea personalității copiilor, particularitățile de vârstă individuală, putem valorifica nivelul de creativitate al copiilor, îl putem stimula și dezvolta prin orice tip de activitate, fie impusă, fie opțională.

5.Lecția de educație muzicală și jocul muzical

Formele și mijloacele folosite în școală pentru realizarea educației muzicale sunt: lecția de muzică, ansamblul coral, audițiile muzicale, jocurile muzicale, participarea organizată la concerte, concursurile muzicale, formațiile muzicale, cercurile muzicale (de interpretare și creație).

Lecția realizată din mai multe secvențe sau etape, se desfășoară într-un interval de timp de 45-50 minute. Ea formează un sistem alcătuit din mai multe secvențe care se condiționează reciproc. Se impune precizarea conținuturilor educației muzicale: cântarea exemplilor propuse, audierea lucrărilor studiate, explicarea unor elemente de bază ale limbajului muzical. În cadrul lecției vor fi utilizate exerciții specifice pentru formarea auzului, pentru dezvoltarea vocii elevilor și pentru perfecționarea deprinderilor interpretative și de receptare a muzicii.

Lecțiile sunt incluse în orarul școlar al profesorului de educație muzicală și al elevului.

Tipuri de lecții specifice educației muzicale :

- lecția mixtă sau combinată – de comunicare de noi cunoștințe și de formare de deprinderi muzicale;
- lecția de consolidare a priceperilor și deprinderilor muzicale;
- lecția de recapitulare și sistematizare;
- lecția de evaluare și apreciere;

În toate tipurile de lecții, dominante rămân activitățile muzicale, de contact nemijlocit cu arta muzicală, prin forme interpretative (cântarea pieselor propuse pentru studiu, audierea lucrărilor propuse, explicații pentru învățarea elementelor noi), prin exerciții pentru dezvoltarea facultăților muzicale, pentru formarea și perfecționarea deprinderilor muzicale.

Pe parcursul lecției de muzică vor fi evitate stereotipia, schematismul. Momentele artistice propriu zise vor fi plasate în secvențe, antrenând o varietate de funcții psihice.

„Lecția de muzică este un proces viu, o creație originală a profesorului (și a elevilor), de fiecare dată concepută și făurită din nou”⁵.

Lecțiile de muzică trebuie să fie dominate de trăiri artistice, de stări emoționale, de bucurie și de satisfacție sufletească, de o adevărată trezire și mobilizare a curiozității, a percepției auditive și a unor stări afective specifice.

Orele de educație muzicală pot fi realizate și prin intermediul jocului didactic muzical. Prezintă mari beneficii, mai ales la clasele mici unde jocul ocupă un rol important în activitatea elevilor. Jocul didactic muzical folosește un material cu caracter recreativ și accesibil.

Jocul muzical dezvoltă auzul muzical, memoria, simțul ritmic, vocea precum și apropierea copiilor de muzică fără efort și pe o cale proprie vârstei lor.

Din punctul de vedere al materialului utilizat, jocurile muzicale pot fi axate pe cântece și piese instrumentale, pe audiții sau pe exerciții.

Cele mai recomandate jocuri muzicale sunt cele care se constituie în verigi ale lecțiilor, situate de obicei în finalul lor.

6. Rolul educatorului în activitatea de educație muzicală

Profesia didactică devine în condițiile societății contemporane una din profesiile cu gradul de mobilitate cel mai ridicat.

Cadrele didactice din învățământul primar trebuie să cunoască foarte bine obiectivele cadru și de referință ale disciplinei cât și particularitățile vârstei școlare mici. Ținând cont de acestea trebuie să-și regleze în permanență demersul didactic.

Responsabilitatea profesională este foarte mare pentru cei care îmbrățișează cariera didactică în învățământul primar, care în actualul context funcțional poate oferi posibilități multiple de dezvoltare pentru fiecare elev.

„Cadrul didactic este cel care organizează clasa, îi determină funcționalitățile, definește conținutul, ritmul și succesiunea lecțiilor, structura de ansamblu a activității, sarcinile”.

Cadrul didactic trebuie să fie permanent preocupat de posibilitățile reale de învățare ale elevilor, asigurând individualizarea și învățarea pe grupuri de nivel.

Pornind de la receptivitatea aproape generală a copiilor față de lumea sunetelor, institutorul va căuta să le dezvolte vocea și auzul muzical, simțul melodic, ritmic, al armoniei, să le formeze priceperi și deprinderi elementare de a cânta. Din toate ramurile muzicii, cea mai apropiată de specificul copilăriei este muzica vocală, deoarece în cânt melodia formează o unitate cu textul, făcând-o mai accesibilă. Muzica este mai ușor înțeleasă atunci când se combină cu mișcarea, sub forma dansului cu text și cânt. Eficiența acestui mijloc crește prin faptul că elevii nu numai că ascultă muzică, dar și o execută.

Cadrului didactic îi revine sarcina de a sistematiza conținutul, obiectivele, metodele cele mai eficiente, astfel încât să îmbine sistematic și continuu acțiunea de cunoaștere a realității până

⁵ Gagim, Ion, „Știința și arta educației muzicale”, Editura Arc, Chișinău, 1996, pag.62

la zi și acțiunea de comunicare, orientare, creație care de fapt constituie cele două direcții, nivele obligatorii ale valorificării.

Materialul folcloric ce se dorește a fi introdus în circuitul de valorificare trebuie să reflecte numai aspectele autentice ale culturii populare, să fie accesibil copiilor, argumentat prin fapte, imagini obiective și subiective ale vieții reale.

Se are în vedere asigurarea relevanței conținuturilor prin luarea în considerare a ansamblului surselor care va trebui să alimenteze și să structureze conținutul învățământului de mâine. Se vor folosi indicatori sau criterii de selecție și organizare pentru a identifica erorile posibile și a fortifica gândirea logică a elevilor.

Se va urmări să se realizeze o schimbare în domeniul promovării interdisciplinarității și pluridisciplinarității și o educație multiculturală, atât în școlile tradiționale, cât și în cele alternative.

În activitatea de educație muzicală se vor urmări anumite obiective:

dezvoltarea dragostei și a interesului elevilor pentru această artă

formarea gustului estetic-muzical

dezvoltarea auzului muzical, ca mijloc de interpretare practică a muzicii vocale

formarea deprinderilor necesare studierii muzicii în mod practic

însușirea cunoștințelor strict necesare înțelegerii și realizării practice a muzicii

studierea unor lucrări muzicale, frumoase și accesibile elevilor

Realizarea unor intense trăiri emoționale, de ordin superior, prin toate aspectele de mai sus, va influența pozitiv întreaga activitate a elevilor în școală și în societate.

În concluzie știința educației acordă muzicii un rol important, asemănător literaturii în formarea educației estetice. Cu cât mai devreme va fi începută educația muzicală, cu atât va fi mai temeinică cerința de a asculta, înțelege și trăi marile valori culturale muzicale, naționale și universale, care contribuie la extinderea orizontului de cultură umanistă și de făurire a personalității sale

BIBLIOGRAFIE

- Bârlea, Ovidiu, „Folclorul românesc”, vol.II, Ed. Minerva, București, 1981;
- Bârsănescu, Ștefan, Văideanu, George, „Editura estetică”, E.D.P, București, 1961;
- Comișel, Emilia, „Folclor muzical”, E.D.P, București, 1998;
- Constandache, Mirela, „Formarea inițială pentru profesia didactică prin colegiile universitare de institutori”, Ed. Muntenia & Leda, Constanța, 2001;
- Cucoș, Constantin, „Pedagogie”, Editura Polirom, Iași, 1999;
- Dragu, Anca, Cristea, Sorin, „Psihologie și pedagogie școlară”, Editura Ovidius University Press, 2002;
- Drăgan, Ioan, Nicola, Ioan, „Cercetarea psihopedagogică”, Editura Tipomur, Târgu-Mureș, 1999;
- Gagim, Ion, „Știința și arta educației muzicale”, Editura Arc, Chișinău, 1996;
- Nicola, Ioan, „Tratat de pedagogie școlară”, E.D.P, București, 1996;
- Oprea, Gheorghe, Agapie, Larisa, „Folclor muzical românesc”, E.D.P, București, 1979;
- Șchiopu, Ursula, Verza Emil, „Psihologia vârstelor”, E.D.P., București, 1981;
- Șerfezi, Ioan, „Metodica predării muzicii la clasele I-IV”, E.D.P., 1973;
- Vasile, Vasile, „Metodica Educației Muzicale”;
- Văideanu, George, „Cultura estetică școlară”, E.D.P., București, 1967.